

СТАНОВИЩЕ

за дисертационния труд

„Терапевтичният ефект на театралното изкуство за преодоляване вариативността на социо-поведенческата култура при деца билингви”

на Ива Панева

за присъждане на образователната и научна степен **„доктор”**

Автор – проф. д. изк. Дойчина Синигерска

Дисертационният труд на Ива Панева – „Терапевтичният ефект на театралното изкуство за преодоляване вариативността на социо-поведенческата култура при деца билингви” с научен ръководител проф. Румен Рачев е резултат от многогодишните усилия на автора в сферата на изкуството и педагогиката. Студентските и докторантски години в класовете по „Актьорско майсторство”, „Детско - юношеска психология”, „Образователен и терапевтичен куклен театър” и др., значимите участия като мениджър на проекти, свързани с детски образователни представления, с интердисциплинарни спектакли, като сценарист и продуцент на ТВ предавания, журналистическата ѝ дейност, авторството на редица учебни програми по специалностите Телевизия, Актьорско майсторство, Филмово продуценство, като режисьор, драматург и др. у нас и чужбина са видимо сериозната база, която Ива Панева надгражда при реализиране на задълбочен анализ на характеристиките на терапевтичния ефект

на театралното изкуство за преодоляване вариативността на социо-поведенческата култура при деца билингви.

Текстът на предложеният труд продължава активността на появилата се напоследък поредица от научни разработки, свързани с повишаване разбирането за терапевтичния ефект на театралното изкуство, в това число и на кукления театър, за развитието на деца със специфични особености. Но той е, преди всичко, свидетелство за смелостта на Панева да фокусира вниманието ни върху предложените от нея систематизиране и структуриране на знанията, свързани с вариативността на социо-поведенческата култура при **деца билингви**. Той – трудът е свидетелство за смелостта на автора да предложи посоки за нейното преосмисляне.

Дисертацията е разположена на 209 страници. Съдържа Увод, пет глави, Заключение, Библиография, седем броя Приложения, една таблица, 53 цветни графики. Самата конструкция на дисертационния труд, богатата библиография – от 105 източника, от които 38 са на кирилица и 67 на латиница, приковаващите вниманието цветни изображения, интригуващите приложения респектират с амбицията на Ива Панева да огледа и проследи в дълбочина интересуващата я картина на възможните съвременни терапевтични стратегии за преодоляване на вариативността на социо-поведенческата култура при деца билингви. Без тази картина, оценката за значимостта на подадена ръка от страна на възрастните към децата билингви, би била трудно постижима.

Още с увода авторът впечатлява читателя с възможността убедително да предложи ясен модел на своята дисертация.

Включените мотиви за избор на изследването, определяне на обекта, предмета му, на неговите цели и задачи, формулиране на хипотезите, са неоспоримо доказателство за желание към прецизно владение на научната методология. Окрояващото се предложение на докторанта за прилагане не само на теоретичен анализ на научната литература по проблема, но и на прилагане на феноменологичен анализ, допринася за разгръщането на богатата палитра от въпроси, свързани с необходимостта от непрекъснато обновяване лицето на съвременното внимание към децата. Процес, продиктуван от най-характерните черти на театъра – съвременност.

Ива Панева се старее да структурира работеща логика на своето изследване. В първа глава „Теоретична рамка за спецификата и когнитивно-емоционалните характеристики на деца билингви“ докторантът успява да очертае ясно видовете деца билингви, положителните черти на билингвизма, ролята му в осъзнаването на индентичността, характеристиките на бикултурната индентичност. След като определя , че „Бикултурната индентичност е състоянието да създадеш своя собствена индентичност и да бъдеш себе си вследствие на комбинация от две култури” / стр. 17/, Панева не подминава и факта, че „индивидите могат да бъдат подложени на конфликт при асимилация на втората култура и да намерят баланс между двете”/ стр.17/. Така тя анализира и недостатъците на билингвизма.

След направения исторически преглед на основните теории и изследвания на билингвизъм и очертаване на когнитивните и емоционални характеристики на децата в средно детство /6-12 год./, дисертацията се насочва към констатацията, че когнитивните им способности са под влияние на средата, но и на подходящо поведение на възрастните, свързано с целенасоченото им развитие.

Чрез предложеното обширно изследване във втора глава „Теоретична рамка на драма терапията като действителен терапевтичен метод“ авторът на дисертационния труд акцентира върху възможността на богатата палитра от сценични практики като средство за себеизразяване, когато приоритет е процесът.

Текстът предлага и формулиране на основните цели на драма терапията, както и нейните терапевтични фази.

Трета глава продължава логиката на изследването. Озаглавена „Терапевтични техники използвани от действителните методи“ трета глава фокусира вниманието върху екстериализиране на проблема, определяне лицето на драматичния резонанс, ролята на психодраматичните техники, силата на действияния подход при създаване на устойчиво Аз и усещането за присъствие „тук и сега“.

Предложената картина в IV глава озаглавена „Емпирично изследване“ впечатлява с описания мащаб на провеждането му и неговата многопластовост.

Глава V „Резултати и изводи“ е доказателство за прецизността на изследователя в откриване на примери и факти, работещи за изграждане на адекватна позиция за реализиране на терапевтичен ефект на театралното изкуство.

Заклучението на изследването, приложенията към него, цветните графики, убеждават, че терапевтичният ефект на театралното изкуство при билингвизма, мултикултурализма, интеграцията и индентичността е тема, която ние, съвременните специалисти не трябва да подминаваме. Трябва да отдадем заслужено внимание на внушението на авторката на изследването – Ива Панева, че необходимостта и приложимостта на терапевтичния ефект в съвременното театрално пространство са очевидни.

Напълно приемам авторството на изложените в дисертационния труд приноси.

По-горе изразените мисли са само част от основанието ми да гласувам с **ДА** и да пледирам за представената дисертация „Терапевтичен ефект на театралното изкуство за преодоляване вариативността на социо-поведенческата култура при деца билингви“ **уважаемото жури да присъди на Ива Панева образователната и научна степен „доктор“.**

Дата:

Проф. Д.изк. Дойчина Синигерска

19.12.2020г.

